

บทที่ 4
การจัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่

สาระสังเขป

พฤติกรรมรวมหมู่ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากปัจจัยภายนอกบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อม จัดว่าเป็นตัวการทำให้คนในสังคมแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ อันมีข้อดี วิชาศาสนาหรือสันดานหรือพันธุกรรม

การจัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการจำแนกประเภทพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามปัจจัยหรือตามสภาพแวดล้อม เพราะพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น เป็นตัวแปรให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทต่าง ๆ เพราะการแสดงออกอันเกิดจากแรงผลักดันภายนอก อันทำให้เห็นพฤติกรรมรวมหมู่บางประเภทได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้รู้และเข้าใจพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทต่าง ๆ
2. เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจและรู้จักวิธีการจัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่
3. เพื่อให้นักศึกษาแยกประเภทใด ๆ การแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นไร เป็นพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทใด
4. นอกจากนี้ ผู้ศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ จะสามารถเข้าใจพฤติกรรมรวมหมู่ แต่ละประเภทได้เป็นอย่างดี

การจัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่

1. ความน่า

พฤติกรรมของคนในสังคม จะมีการแสดงออกของสมาชิกในลักษณะต่าง ๆ กันตามปัจจัยภายนอกที่มากกระตุ้น หรือกระทบความรู้สึกของแต่ละคน จริงอยู่พฤติกรรมรวมหมู่เหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วมักเกิดขึ้นโดยทันทีทันใด ไม่มีการกำหนดหรือวางแผนไว้ล่วงหน้า แต่การแสดงออกแต่ละประเภท แต่ละชนิด จึงมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อม และมีปัจจัยปรุงแต่ง

การที่คนต่างมีการแสดงออกต่าง ๆ ตามลักษณะดังกล่าวแล้วนั้น เป็นการแสดงที่ไม่ได้กำหนดมาไว้แต่เดิม แต่เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมือนกับมีการนัดหมายกันไว้ล่วงหน้า หรือนัดแนะกันมาก่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเกิดปัญหาขึ้นมาว่า การแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ มีความเหมือนกันหรือคล้ายคลึงใกล้เคียงกันนั้นเป็นการนัดแนะตกลงกันมาก่อนหรือไม่ แต่โดยที่ลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมรวมหมู่เป็นการกระทำของคนที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางจิตใจระหว่างสมาชิกด้วยกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะมีการนัดหมายกันได้ เพราะสมาชิกแต่ละคนต่างไม่รู้จักกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ อะไรเล่าที่จะเป็นตัวกำหนดให้มีการจัดประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ ออกไปต่าง ๆ นานา

จากการดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นว่าปัจจัยบางอย่างที่เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมรวมหมู่แยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั่นก็คือ "วัตถุประสงค์" หรือ "เป้าหมาย" อันเป็นจุดประสงค์ที่แต่ละคนมีอยู่ โดยที่แต่ละคนได้มีการกระทำหรือแสดงออกทางพฤติกรรมตามความประสงค์ของตน และการกระทำหรือแสดงออกนั้นไปตรงกับคนอื่น ๆ อันเป็นเหตุทำให้มองเห็นไปว่า แต่ละคนมีการกระทำหรือแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเดียวกัน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการกระทำหรือแสดงออกทางพฤติกรรมของคนเหล่านั้น เป็นประหนึ่งการกระทำหรือแสดงออกทางพฤติกรรมของคนคนเดียว ดังนั้น พฤติกรรมรวมหมู่ที่มีการจัดออกเป็นประเภทต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับเป้าหมาย จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของแต่ละคนดังกล่าวแล้ว

2. เกณฑ์การจัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่

ในการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ทั้งกล่าวแล้วแต่ต้น มิใช่ว่า จะกันไปดังกล่าวมาแล้ว เนื่องจากจะมีปัจจัยบางอย่างที่เราอาจจะ ยึดเป็นเกณฑ์กำหนดในการจัดประเภทอื่น การจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ จึง จำเป็นต้องคำนึงถึงเกณฑ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่แสดงออกทางรูปธรรมที่สามารถเห็นได้ ชัดเจน เมื่อปรากฏเป็นประเภทต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อความสะดวกในการศึกษาการจัดประเภท พฤติกรรมรวมหมู่ ในที่นี้จะยึดเกณฑ์ที่จะใช้เป็นหลักในการจัด 2 แนวทางด้วยกัน คือ

2.1 มิติต่าง ๆ ของพฤติกรรมรวมหมู่

2.2 เงื่อนไขจากสภาพฝูงชน

ทั้ง 2 แนวนี้ จะขออธิบายรายละเอียดประกอบเกณฑ์แต่ละประเภท เพื่อให้ให้นักศึกษา ได้ใช้เป็นแนวในการศึกษา และทำความเข้าใจต่อไป คือ

2.1 มิติต่าง ๆ ของพฤติกรรมรวมหมู่ (Dimensions of Collective Behavior)

มีปัญหามางประการเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมรวมหมู่โดยที่เรามักมองข้ามไป ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มารวมกันเป็นกลุ่มก้อน และแสดงออกทางพฤติกรรมเราไม่อาจ กำหนดไปจำนวนให้แน่ชัดตายตัวได้ว่า พฤติกรรมรวมหมู่นั้น จะประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสัก เท่าใด เมื่อรวมกันเป็นกลุ่มคนแล้ว จะมีขนาดแค่ไหน ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนที่ไปชุมนุม รวมกันนั้น มีความสนิทสนมกันมากน้อยเพียงใด มีเกณฑ์กำหนดอย่างไร เป็นต้น ดังนั้น การ กำหนดการรวมกลุ่มที่จัดว่า เป็นพฤติกรรมรวมหมู่ จึงเป็นเรื่องลำบากใจในการที่จะพิจารณาเพื่อ ชี้ขาดลงไปตายตัวได้

Roger Brown (ใน Neil J. Smelser, 1960, p.5) ซึ่งเป็น นักจิตวิทยาสังคมที่มีชื่อเสียงมากท่านหนึ่ง ได้กำหนดเอาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ มารวมกันเข้าให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เรียกว่า "มิติ (Dimension)" แล้วกำหนดเอามิติ เหล่านี้ขยายจำนวนออกไป เพื่อจำแนกการรวมหมู่หรือสภาวะรวมหมู่ (Collectivities) ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ให้กว้างขวางออกไปอีก โดยใช้มิติที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เป็นเกณฑ์

พิจารณา อันทำให้มิติต่าง ๆ ปรากฏชัดทางรูปธรรมยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ขนาดของกลุ่ม (Size) ซึ่งเป็นความสำคัญอันดับแรกประการหนึ่งที่จะต้องรูวากลุ่มนั้น เมื่อมีคนมารวมกันแล้วจะมีจำนวนมากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะกลุ่มนั้นจะเป็นกลุ่มที่ปรากฏในที่ใด ๆ ก็ตาม เช่น ภายในห้องเรียน ห้องประชุม หรือกลุ่มที่มีคนมารวมกันจำนวนมากตามสถานที่ต่าง ๆ แม้แต่กลุ่มคนที่ยืนอยู่ตามท้องถนนด้วยวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นต้น

2. ความแรงถี่ (Frequency) ของมวลรวมของคนที่มารวมตัวกัน เป็นกลุ่มว่าแต่ละคนมีระดับความใกล้ชิดกันเพียงใด มีการประพฤติปฏิบัติอันเป็นการกระทำที่มีการแสดงออกบ่อยครั้งหรือสม่ำเสมอเพียงใด เราอาจพูดง่าย ๆ ก็คือ แต่ละคนมีความสัมพันธ์ที่จัดว่าใกล้ชิดกันในระดับใด หรือสนิทสนมกันมากน้อยเพียงใด ความสัมพันธ์ของแต่ละคนที่มีอยู่ต่อกันและกัน มีอยู่มากน้อยเพียงใด ข้อนี้จัดเป็นความแรงถี่ด้านความสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีอยู่จัดเป็นอีกมิติหนึ่ง

3. แต่ละกลุ่มมีความตั้งใจเพียงใด (Frequency of polarization) นั่นคือ สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความรู้สึกรุนแรงระดับใด โดยสมาชิกในกลุ่มนั้นมีมวลรวมของความตั้งใจมากน้อยเพียงใด และในขณะเดียวกัน แต่ละกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างกันมากน้อยเพียงใด อันเป็นการวัดความสัมพันธ์ของสมาชิกทั้งกลุ่ม ทั้งในด้านความตั้งใจและความสัมพันธ์

4. ระดับเสถียรภาพ (Degree) ด้านการยอมรับทางจิตวิทยาของมวลสมาชิกว่าแต่ละคนมีความผูกพันกันเหนียวแน่นมั่นคงเพียงใด อันจัดเป็นเกณฑ์ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกันประเภทหนึ่ง โดยอาศัยความผูกพันที่เหนียวแน่น หรือความจืดจางระหว่างกันและกัน และยังเป็นเกณฑ์ที่บ่งบอกถึงปริมาณของความสัมพันธ์ว่ามีมากน้อยเพียงใด หรือบ่งบอกถึงระดับสูงต่ำเพียงใด อันจะทำให้สามารถรูวากลุ่มสมาชิกแต่ละกลุ่มนั้น มีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเองก็ดี มีต่อกลุ่มอื่นก็ดี อยู่ในเกณฑ์ระดับใด

จากมิติต่าง ๆ ข้างต้น อาจทำให้ผู้ศึกษาสามารถหาเกณฑ์มาเป็นข้อกำหนด เรื่องของฝูงชนได้ว่า ฝูงชนนั้นควรจะประกอบด้วยลักษณะเช่นใดบ้าง อันแตกต่างจากลักษณะทั่วไป และลักษณะเฉพาะของฝูงชนโดยตรง และสำหรับเรื่องนี้ขอให้นักศึกษาได้เข้าใจไว้ด้วยว่า เป็นเพียงการนำแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มาเสนอเป็นแนวในการศึกษาของนักศึกษาเท่านั้น และเรื่องเช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการเสนอเกณฑ์สำหรับผู้ศึกษาได้ยึดเพื่อการศึกษาเรื่องฝูงชนโดยเฉพาะ และพินิจนำลักษณะอื่น ๆ มาศึกษาเปรียบเทียบด้วย จะทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น

อย่างไรก็ดี มิติต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้เหล่านี้ Brown เรียกว่า ปรากฏการณ์มวลชน (Mass phenomena) แทนพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective Behavior) เนื่องจากมีความแตกต่างกันอย่างมากภายในค่านรูปแบบของพฤติกรรมค่านอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่จะเน้นเกณฑ์ทางกายภาพ ซึ่งเกิดขึ้นชั่วคราว และจัดอยู่ในสาขาจิตวิทยาสังคม แม้ตามขอบข่ายของมันก็ตาม ประการแรก Brown กล่าวถึง ฝูงชนโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ฝูงชนวุ่นวาย (mobs) และผู้รับสาร (audiences) มีรายการคร่าว ๆ ดังนี้

ฝูงชนวุ่นวาย (mob) แบ่งย่อยออกไปอีก คือ

- ฝูงก้าวร้าว (Aggressive crowd) เป็นฝูงชนที่มีรูปแบบพอเห็นได้ ได้แก่ การประชาติพันธุ์ (lynching) การก่อกองจลาจล (rioting) และการขับไล่ผู้อันไม่พึงประสงค์ (Terrorizing)

- ฝูงชนหนีภัย (escape) ได้แก่ ฝูงชนที่แตกตื่น (panic) จากภัยพิบัติบางอย่าง ทั้งที่เป็นทางการและมีไม่ทางการ อย่างกรณีการหนีภัยไฟไหม้ของประชาชนที่ถูกไฟไหม้ที่อยู่อาศัยก็ดี การจัดให้ผู้ประสบภัยไปอยู่รวมกันตามสถานที่ที่ทางการจัดไว้ให้ก็ดี ต่างล้วนเป็นแบบอย่างของฝูงชนหนีภัย

- ฝูงชนใฝ่ให้ไ้มาได้ (acquisitive crowd) เป็นฝูงชนที่แสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (looting) และเพื่อชดเชยความต้องการของตน หรือพูดอย่างตรง ๆ ก็คือสนองความต้องการของแต่ละคน

- ฝูงชนแสดงออก (expressive) เป็นฝูงชนอีกประเภทหนึ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่ต่างมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และยอมรับรู้กับเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น การชมละครหรือภาพยนตร์เรื่องเดียวกัน เกิดความรู้สึกร่วมกัน มีการแสดงออกร่วมกัน เช่น การปรบมือ การหัวเราะ เป็นต้น

ส่วนผู้รับสาร อันเป็นแขนงหนึ่งของฝูงชน (crowd) จะปรากฏใน 2 รูปแบบ คือ

- ฝูงชนบันเทิงการ (Recreational crowd) เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งในค่านวัตถุ เช่น สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และทางอวัตถุ เช่น แนวคิดการแสดง การเล่นต่าง ๆ เป็นต้น

- การแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking) เป็นฝูงชนประเภทหนึ่งที่มีความสนใจและผูกพันเกี่ยวกับความใคร่รู้ใคร่เห็น อันเกิดจากการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายใน เช่น ความอยากรู้อยากเห็น เป็นต้น

สำหรับฝูงชนประเภทผู้รับสารนี้ เมื่อได้จัดออกเป็น 2 รูปแบบดังกล่าวแล้วยังมีลักษณะเป็นฝูงชนบังเอิญ (casual crowd) อีกด้วย เพราะเป็นฝูงชนที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจการใดกิจการหนึ่งเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า การจัดรูปแบบพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทหรือชนิดต่าง ๆ นั้น หากพิจารณาในค่านรูปธรรมแล้ว ส่วนใหญ่มีปรากฏในรูปของฝูงชน แต่เราไม่อาจกำหนดแน่ชัดลงไปตายตัวได้ว่าพฤติกรรมรวมหมู่แต่ละประเภทนั้นจะมีขนาด ความสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกด้วยกัน แรงจูงใจอันเป็นผลที่เกิดจากความตั้งใจของสมาชิกแต่ละคน ตลอดจนการยึดมั่นต่อกลุ่มของสมาชิกแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรบางอย่างที่เป็นตัวจูงใจให้เป็น ไปเช่นนั้น ส่วนการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นฝูงชนประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะที่แสดงออกมานั้นตามทัศนะของ Brown จัดตามลักษณะที่แสดงออกมาตามวัตถุประสงค์ของแต่ละประเภท ซึ่งตามเกณฑ์นี้ ถือว่าวัตถุประสงค์เป็นตัวการทำให้เกิดตัวแปรในการแยกประเภท ไม่ใช่มีมติโดยเฉพาะแต่อย่างเดียว ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านรูปธรรมมักมีการจัดออกในรูปฝูงชนประเภทต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบเป็นเกณฑ์พิจารณาด้วย

2.2 เงื่อนไขจากสภาพฝูงชน

การเกิดขึ้นและการขยายตัวของพฤติกรรมรวมหมู่ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับ

กับเงื่อนไขต่าง ๆ อันถือว่าเป็นเกณฑ์กำหนดเป็นกติกากำหนด โดยมีเงื่อนไขบางอย่างที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะของฝูงชนและมีเจตนาบุคคลที่ต่างประกอบกันเป็นฝูงชนขึ้น ตามหลักการทั่วไป ฝูงชนนั้นมักจะมีการแสดงออกตามปรากฏการณ์อันเกิดจากรัตนุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเอง โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางอย่างบางประการในการพิจารณาฝูงชน เพื่อความเข้าใจอันดีในการศึกษาของเงื่อนไขของฝูงชนมากแล้วพอเป็นแนวสร้างทำความเข้าใจ อันจะช่วยแก้จุดในการศึกษาต่อไป

2.2.1 สภาวะการณ์ ขาดความแน่นอน (uncertainty) เงื่อนไขของฝูงชนประเภทนี้จะมีลักษณะคลุมเครือไม่กระจ่างชัด หรือปราศจากโครงสร้าง (Unstructured) อันเป็นความไม่คงที่ บรรดาผู้เข้าร่วมพฤติกรรมรวมหมู่ในรูปของฝูงชน จะไม่มีส่วนรู้ล่วงหน้าแต่อย่างใดเลย แม้ข้อกำหนดทางประเพณีที่ว่าสมาชิกจะประพฤติปฏิบัติกันอย่างไรและเมื่อปฏิบัติแล้ว จะมีผลเป็นอย่างไร ก็ไม่อาจคาดการณ์หรือตัดสินใจแน่วแน่ลงไปได้ เงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ ยังไม่เพียงพอสำหรับการเกิดพฤติกรรมฝูงชนแบบฉับพลัน นอกเสียจากจะมีปัจจัยอย่างอื่นแทรกเข้ามา

2.2.2 เกิดความรู้สึกที่ทันใจ (a sense of urgency) ในลักษณะของความรู้สึกที่มีลักษณะเร่งด่วนฉับพลันนี้ เป็นความรู้สึกซึ่งต้องตัดสินใจกระทำบางสิ่งบางอย่างลงไปในขณะที่ทันใจ โดยไม่มีการรีรอหรือประวิงเวลา ตลอดจนรอฤกษ์ยามหรือโอกาส เพราะเกิดขึ้นโดยมิได้วางแผนไว้ล่วงหน้าหรือกำหนดไว้ก่อน

2.2.3 มีการติดต่อกันทางอารมณ์ ความนึกคิด และการรับรู้ (communication of mood, imagery, and a conception) โดยคำนิยามการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นจะมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์นั้น ๆ หรือไม่ ซึ่งหากจะกล่าวออกมาโดยตรงแล้วการต่าง ๆ เหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับชนบชกรรมนิยมประเพณีหรือปทัสถานทางสังคมแต่อย่างใดเลย

2.2.4 ตกอยู่ในภาวะถูกบังคับ แม้ว่าการติดต่อกันทางอารมณ์ก็ดี ความนึกคิดก็ดี ตลอดจนการรับรู้การกระทำที่เหมาะสมนี้ จะยังไม่ติดต่อกันได้ในฝูงชนก็ตาม แต่สภาวะการณ์เหล่านั้นยังยอมรับเอาลักษณะที่เป็นภาวะปกตಿಯ่างเต็มที่ (Indefinitely normative character)

เมื่อมีคนมาชุมนุมกันมากเข้า ต่างจะมีความคิดและรู้สึกในแนวทางเดียวกัน โดยแต่ละคนจะเกิดความรู้สึกว่าทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับรู้ความรู้สึก และยอมรับตามนิยามเหล่านี้ อันเป็นสาเหตุทำให้แต่ละคนเกิดภาวะกดดันมากขึ้น เพื่อให้ยอมรับ ดังนั้น ความรู้สึกที่ถูกบังคับจึงแพร่กระจายในฝูงชน

2.2.5 มีภาวะชี้แนะเจาะจงตัวบุคคล ในระดับกลุ่ม มักจะเกิดความนิพัตินของปทัสสถาน นั่นคือในระดับบุคคลทั่วไปจะมีการชี้แนะที่สูง จริงอยู่แม้ว่าการชี้แนะนั้น จะยังไม่อาจถือเป็นสภาพที่ปรับให้เข้ากับได้ คือยังปะปนกันอยู่ก็ตาม แต่สามารถประเมินแนวโน้มในด้านที่จะตอบสนอง (tendency to respond) โดยไม่ต้องมาชี้แนะว่ายังมีความมั่นคงด้านอารมณ์ ความนึกคิด และการรับรู้ด้านกรกระทำที่เหมาะสมซึ่งต่อไปอาจได้รับการพัฒนาขึ้นมาและสร้างทำเป็นลักษณะสำคัญ

2.2.6 มีการยอมรับฝูงชนจะมีลักษณะการยินยอมคล้อยตาม (permissive) ในเมื่อมีการแสดงออกด้านทัศนคติ และการกระทำต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปซึ่งตามปกติแล้วมักจะถูกยับยั้ง แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วอาจจะเป็นไปได้สำหรับแต่ละบุคคลที่จะมีความขัดแย้งกันเพียงเล็กน้อยให้มีความสามัคคีปรองดองกันได้ โดยการยับยั้งและการใช้หลักเหตุผล การยับยั้งการกระทำต่าง ๆ ที่แท้จริงนั้น ไม่อาจช่วยให้การกระทำอื่น ๆ เป็นไปตามความประสงค์ได้ แต่ในกรณีที่มีการรุกรใจให้เกิดความหมายมันขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติเช่นนี้โดยการแทรกแซงทางด้านวัฒนธรรมซึ่งถูกยับยั้งอยู่แล้ว ให้รวมตัวกันขึ้นมาหรือจำกัดการแสดงออกด้านทัศนคติบางประการในฐานะที่เกิดความขัดแย้งกับคนอื่น ๆ ขึ้นมาในขณะที่ยังคงมีการยอมรับทัศนคติที่เป็นข้อห้ามให้คงอยู่ต่อไป

ความจริงเนื้อหาเหล่านี้ยังเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของฝูงชนทั้งหมด คือ

1. มีความไม่คงที่ (uncertainty)
2. เกิดความสำนึกเร่งด่วน (a sense of urgency)
3. มีการติดต่อสื่อสารกันทางอารมณ์และความนึกคิด (communication of mood and Imagery)
4. อยู่ในภาวะถูกบังคับ (constrain)

5. มีภาวะชี้แนะโดยเจาะจงตัวบุคคล (selective individual suggestibility)

6. มีการยอมรับ (Permissiveness)

(H. Turner & M. Killian, 1957, p.83-84)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมรวมหมู่ที่ปรากฏในรูปฝูงชนนั้นมักมีเงื่อนไขที่ไม่แน่นอนคงที่ เพียงแต่มีสภาพการณ์ชนิดใดชนิดหนึ่งมากระทำให้เกิดขึ้นมาก็ได้ เพราะสภาพการณ์เหล่านั้น เป็นเรื่องของภาวะเหตุผล การทั้งหมดอาจขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือความพอใจของฝูงชนเองได้ ในกรณีเช่นนี้ ฝูงชนจึงอาจเกิดขึ้นได้เสมอ แต่พึงเข้าใจไว้ด้วยว่าฝูงชนนั้นจะมีทั้งความเป็นสภาพปกติ ที่เคยปฏิบัติจนเคยชินในชีวิตประจำวัน เช่น การคอยรถประจำทาง การโดยสารรถประจำทาง เป็นต้น มีความผิดปกติที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เช่น ฝูงชนบ้าคลั่ง ฝูงชนก่อความซุหลุม่นวนวาย ฝูงชนก่อการจลาจล เป็นต้น เพราะฉะนั้นฝูงชนจึงสามารถเกิดขึ้นมาได้เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่เป็นสภาพแวดล้อมของสังคมเอง

3. รูปแบบที่จัดเป็นพฤติกรรมรวมหมู่ (Types of Collective Behavior) : พิจารณาสภาวะที่เป็นรูปธรรม

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าพฤติกรรมรวมหมู่ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของคนจำนวนมากที่ต่างแสดงออกโดยปราศจากความตั้งใจและวางแผนไว้ล่วงหน้า พฤติกรรมรวมหมู่นี้จึงเป็นการแสดงออกที่ปราศจากกติกาหรือกฎเกณฑ์ทางสังคมควบคุม หรือที่เรียกว่า เป็นพฤติกรรมที่ปราศจากการควบคุมจากปทัสถานทางสังคมหรือปทัสถานทางวัฒนธรรม

ในการจัดแบ่งพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นรูปแบบทางรูปธรรมนั้น ปกติมักแบ่งออกในรูปต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่มักปรากฏในรูปของ "ฝูงชน" เพราะเห็นได้ชัดเจนกว่ารูปแบบอื่น ๆ แต่ในที่นี้ขอจัดแบ่งพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็น 5 ประเภทหลัก ๆ ตามแนวของ Turner & Killian อันเป็นรูปแบบที่มีปรากฏให้ได้พบเห็นอยู่เสมอและเป็นที่ยอมรับกันในวงการศึกษารูปแบบเหล่านี้ ได้แก่

3.1 ฝูงชนร่าเริงสนุกสนาน (Joyful crowd) เป็นรูปแบบที่แสดงออกทาง

พฤติกรรมของฝูงชนที่เป็นสมาชิกโดยแต่ละคนต่างแสดงออกถึงความรื่นเริงสนุกสนานในรูปแบบต่าง ๆ ตามความรู้สึกจากปัจจัยบางอย่าง เช่น การสังสรรค์ การจัดชุมนุมตามเทศกาลและตามโอกาสต่าง ๆ ฝูงชนชมการแสดง ฝูงชนชมการแข่งขันกีฬา เป็นต้น จัดว่าเป็นลักษณะหนึ่งของฝูงชน

3.2 ฝูงชนที่เข้าร่วมพิธีศพและการทรมาน (the celebration of death and martyrs) เป็นฝูงชนอีกประเภทหนึ่งที่เข้าร่วมในพิธีการเกี่ยวกับความตายหรือพิธีศพ และการทรมานตามพิธีกรรมทางศาสนาหรือวัฒนธรรมของสังคมที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ โดยการเห็นผู้ถูกทรมานได้รับทุกขเวทนาแล้วเกิดความพอใจ เป็นต้น อันเป็นผลจากโรคจิตทางประเภทที่เห็นความพินาศย่อยยับแล้วเกิดความพอใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับกันและปรากฏในบางสังคม เช่น การฆ่าสัตว์บูชายัญ การเอาเชลยหรือทาสมาทรมานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบูชาเทพเจ้าหรือเทวดาประจำถิ่น ตามความพอใจของตน เป็นต้น

3.3 มวลชนชุมนุมทางการเมือง (the mass political gathering) เป็นพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่งอันแสดงออกมาของมวลชนที่มารวมกลุ่มกันโดยมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมรวมหมู่ที่กล่าวถึงมวลชนจำนวนหนึ่งที่มาวมกันโดยอาศัยการเมืองเป็นศูนย์กลางหรือเป็นปัจจัยให้เกิดการมารวมตัวกัน รูปแบบของพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทนี้ อาจเป็นพฤติกรรมที่สมาชิกต่างมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองร่วมกัน และสามารถมารวมกันได้ เช่น การชุมนุมกันทางการเมือง การฟังการปราศรัยทางการเมือง การอภิปรายในสภา การชุมนุมประท้วงรัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภาบางท่าน เป็นต้น

3.4 การร่วมแสดงความยินดีต่อผู้ประกอบกิจการสาธารณะประโยชน์โดยความเป็นเอกภาพ (the testimonial of solidarity) เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกลุ่มบุคคลที่รวมชุมนุมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แสดงความยินดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งได้รับการยกย่องด้านการเสียสละโดยการประกอบกิจการสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชนโดยส่วนรวมหรือต่อสังคมส่วนใหญ่ ในรูปของการเป็นผู้ก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันโดยความเป็นเอกภาพของกลุ่มชน เช่น การจัดงานเลี้ยงแสดงความยินดี เป็นต้น

3.5 พิธีเลี้ยงต้อนรับ (the ceremonial of reception) เป็นการแสดงออกของพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีการจัดพิธีต้อนรับ อันเป็นการแสดงออกร่วมกันในรูปของความรื่นเริงหรือยินดีต่อการนั้น ๆ เช่น การเลี้ยงต้อนรับบุคคลสำคัญของประเทศ การเลี้ยงต้อนรับแขกของประมุขแห่งรัฐหรือแขกของรัฐบาล การเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติในการสำเร็จการศึกษา เป็นต้น (Turner & Killian, 1987, p.109)

เรื่องของรูปแบบของพฤติกรรมรวมหมู่นั้น เราอาจพิจารณาได้จากเกณฑ์ ซึ่งมาจากทัศนะต่าง ๆ ในการศึกษารูปแบบพฤติกรรมรวมหมู่ จึงเป็นการศึกษารูปแบบของปรากฏการณ์ทางสังคมประการหนึ่ง การที่เราไปกำหนดแบบของพฤติกรรมรวมหมู่ว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ถือว่าเป็นการเจาะจงรูปแบบของมันโดยตรง หากเราไม่คำนึงถึงเกณฑ์นี้แล้ว การศึกษารูปแบบของพฤติกรรมรวมหมู่ อาจจะกว้างกว่านี้ออกไปอีกก็ได้ ฉะนั้นในการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ หากเรามุ่งที่รูปแบบที่แสดงออกมากเกินไป อาจทำให้เขวหรือเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ แต่พึงเข้าใจว่ารูปแบบของพฤติกรรมรวมหมู่นั้นมุ่งที่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแต่ละคนที่ตรงกันหรืออย่างเดียวกัน โดยแต่ละคนไม่ไค้บังคับกันไว้ และไม่ไค้วางแผนไว้ล่วงหน้าอีกด้วย ซึ่งหากจะว่าไปแล้ว เป็นผลที่เกิดจากความบังเอิญค่านวัตถุประสงค์ของแต่ละคนที่ถูกสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยทางสังคมบางประการผลักดันให้เกิดขึ้น

4. ประเภทพฤติกรรมรวมหมู่ (Classification of Collective behavior)

พฤติกรรมรวมหมู่ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งก็ตาม แต่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากปัจจัยบางประการที่เป็นตัวการ ก่อให้เกิดสภาพพฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น โดยต่างถือว่ามีทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ได้ทั้งนั้น เพราะเป็นการก่อสภาพพฤติกรรมที่มีไค้บังคับหมาย หรือวางแผนไว้ล่วงหน้า ไร้โครงสร้าง พฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมักไม่มีทิศทางที่แน่นอน จะมีลักษณะแตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์อันเกิดจากปัจจัยที่เป็นตัวการ หรือตามปรากฏการณ์ทางสังคมที่ปรากฏอยู่จึงทำให้เห็นว่า พฤติกรรมรวมหมู่นั้น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยทางสังคมบางประการ เป็นตัวเร้าหรือกระตุ้นให้เกิดขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ พฤติกรรมรวมหมู่ จึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้นเหล่านั้น ตัวเร้าที่ทำให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่นั้น จึงเป็นตัวการ หรือเป็นตัวกำหนด รูปแบบและทิศทางของพฤติกรรมรวมหมู่

ขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่สมาชิกหรือสังคมกำหนด ซึ่งปรากฏในรูปของตัวแปรที่ออกมาตามรูปแบบเป็นประเภทต่าง ๆ และแต่ละตัวแปรจะมีลักษณะและรูปแบบแตกต่างกันออกไป

ความจริงแล้ว พฤติกรรมรวมหมู่ นั้นเป็นเพียงปรากฏการณ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งเท่านั้น มีลักษณะตามตัวของมันเป็นเพียงนามธรรม ปราศจากโครงสร้างของตนเอง คือไม่มีรูปแบบที่อาจจะลงไปได้แน่ชัดตายตัวที่เป็นของตนเอง การที่พฤติกรรมรวมหมู่จะปรากฏในรูปแบบใด ๆ นั้น จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นวัตถุประสงคหรือตัวเร้าอันเป็นตัวจุดใจที่จะก่อสภาพเช่นนั้นขึ้นมา ปัจจัยต่าง ๆ จึงเป็นตัวการให้เกิดรูปแบบทางพฤติกรรมที่เรียกว่า พฤติกรรมรวมหมู่ขึ้น

อีกประการหนึ่ง พฤติกรรมรวมหมู่ที่ปรากฏในรูปของฝูงชนนั้น มักปรากฏในลักษณะที่ขาดความสงบเรียบร้อยมีความซุกมุ่น สับสน วุ่นวายเสมอ ๆ อันทำให้เข้าใจกันว่า พฤติกรรมรวมหมู่คือพฤติกรรมฝูงชน (Collective behavior as the crowd behavior) เพราะมุ่งในด้านการแสดงออกในรูปของฝูงชนที่มีความซุกมุ่นสับสนวุ่นวายขาดระเบียบแบบแผน ปราศจากโครงสร้างและไร้อุผลเสมอ ๆ เป็นพฤติกรรมที่ปราศจากการควบคุมจากปทัสถานทางสังคมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ความจริงแล้ว พฤติกรรมรวมหมู่สามารถแสดงออกมาทางพฤติกรรมใด ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นเฉพาะฝูงชนเท่านั้น อาจแสดงออกในรูปของฝูงชนก็ได้ มวลชนก็ได้ ฝูงชนประท้วงก็ได้ ฝูงชนวุ่นวายก็ได้ แม้ในรูปของขบวนการมวลชน ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของประชาชนเป็นปัจจัยให้เป็นอย่างต่าง ๆ ตามสภาพของมันได้

ในการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น เป็นการพิจารณาตามปรากฏการณ์ของพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามธรรมชาติที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่เป็นตัวการ จริงอยู่แม้ปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ จะมีปรากฏออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ยอมรับกันอย่างเป็นทางการก็ดี ไม่เป็นที่นิยมยอมรับกันอย่างเป็นทางการก็ดี ต่างล้วนเป็นประเภทแห่งการแสดงออกในรูปของพฤติกรรมรวมหมู่ที่มีการจัดแยกออกมาตามปรากฏการณ์ที่มีลักษณะเด่นชัด และสามารถมองเห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจนของแต่ละประเภท ซึ่งแม้จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปก็ตาม แต่โครงสร้างของการรวมตัวกันในรูปของกลุ่มเช่นนี้เรียกว่า "พฤติกรรมรวมหมู่"

ตามหลักการแล้วในการจัดประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ นั้น มักขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่จะเป็นโครงสร้างของมันเอง แต่อาศัยว่าเป็นพฤติกรรมที่มักเกิดขึ้นในสังคมเมืองหลวงหรือในสังคมอุตสาหกรรม จึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นความหลากหลายของวัฒนธรรมประจำสังคมที่ปรากฏในรูปของอนุวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมย่อย อันคิดตามมากับประชากรของกลุ่มที่ต่างอพยพมาจากแหล่งต่าง ๆ มารวมตัวกันในเมืองหลวง เพื่อต้องการประกอบอาชีพตามความพอใจของตน สังคมเมืองหรืออุตสาหกรรมนี้เป็นสังคมที่มีความหลากหลายด้านอนุวัฒนธรรม จึงทำให้มีความหลากหลายด้านพฤติกรรมด้วย ซึ่งยากต่อการที่จะควบคุม การแสดงออกของประชาชน จึงเป็นไปได้ในลักษณะที่ปราศจากพิธีสถานไปด้วย คือเป็นไปตามความประสงค์โดยมักไม่ค่อยคำนึงถึงกติกากฎเกณฑ์ทางสังคม โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่แสดงอิทธิพลออกมา การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ประเภทต่าง ๆ จึงต้องเป็นไปตามสภาพแวดล้อมดังกล่าวแล้ว

เพื่อความเข้าใจอันดีในการศึกษาประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ และเพื่อให้การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง จึงขอแนะนำประเภทต่าง ๆ ของพฤติกรรมรวมหมู่ตามที่ไคมีผู้จัดไว้มาเสนอเพื่อเป็นแนวในการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ และพึงเข้าใจว่า พฤติกรรมรวมหมู่ นั้นเป็นคำที่ใช้หมายถึงพฤติกรรมทางสังคมระดับชั้นหนึ่งเท่านั้น ไม่ทั่วไปสำหรับคนอื่น ๆ ซึ่งเมื่อกล่าวโดยความเกี่ยวข้องกันแล้ว ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อพิธีสถานทางวัฒนธรรมหรือจารีตอย่างใดเลย แต่ตามปกติเรามักจะพบพฤติกรรมรวมหมู่ในรูปของฝูงชน (crowds) ฝูงชนวุ่นวาย (mob) ฝูงชนแตกตื่น (panics) และความคลั่งไคล้ (crazes) (Kinch, 1973, p.181) ส่วนรายละเอียดพิงหาศึกษาได้จากบทต่าง ๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไป ในที่นี้จะทำเป็นตารางคร่าว ๆ เพียงชั้นหนึ่งก่อน .-

ตารางแสดงประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่

ประเภทพฤติกรรมรวมหมู่	ลักษณะที่แสดงออกและการดำเนินบทบาท	สังคมที่มักปรากฏ	รูปแบบที่แสดงออกโดยทั่วไป
ฝูงชน (crowd)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเดินไป-มา (milling) - ปราศจากโครงสร้างและมักเกิดเป็นครั้งคราว - มีความเป็นอนุคลิกและซึกงง่าย - มักปรากฏออกมาทั้งในรูปของความวุ่นวาย (mob) และเป็นระเบียบ (audience) ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - สังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรม - สังคมที่รวมชนต่างวัฒนธรรม - สังคมที่มีความหลากหลาย ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝูงชนบังเอิญ - ฝูงชนชุมนุม - ฝูงชนลงมือกระทำ - ฝูงชนแสดงออก
มวลชน (mass)	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกต่างคนต่างอยู่แบบตัวใครตัวมัน - มีความสัมพันธ์กันหลวม ๆ - การสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลมาก - สมาชิกต่างมีเป้าหมายในการดำรงชีพ - สังคมมีลักษณะเป็นภาวะออกหากคือ แยกแยกเลือนสอย (alienation) - การต่าง ๆ ความเป็นสถาบัน ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - เมืองหลวงหรืออุตสาหกรรมอันมีลักษณะเป็นภาวะออกหาก (alienation) - อุดมโภคา มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ - สมาชิกมีภูมิหลังต่างกัน ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวสื่อ - ความคลั่งนิยมชั่วขณะ - สมัยนิยม - ความคลั่งไคล้ - ฮิสทีเรียหมู่

ตารางแสดงประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ (ต่อ)

ประเภทพฤติกรรมรวมหมู่	ลักษณะที่แสดงออกและการดำเนินบทบาท	สังคมที่มีปรากฏ	รูปแบบที่แสดงออกโดยทั่วไป
มหาชน (Public)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นที่รวมบุคคลอื่นทั่วไป นอกจากเพื่อนและวงสหายญาติ - ทุกคนมีส่วนร่วมหรือมีส่วนได้เสีย - ประชาชนทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรากฏอยู่ในสังคมทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนมหาชนขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหา - มติมหาชนเป็นข้อสรุปจากการอภิปรายตามเหตุผลในการขอข้อสงสัยหรือปัญหา
ขบวนการทางสังคม (Social Movement)	<ul style="list-style-type: none"> - การกระทำที่มีความต่อเนื่องในขีดขั้นหนึ่งของกลุ่ม มีจุดหมายค่อนข้างแน่นอน - ร่วมกันดำเนินการตามกำหนดการที่วางไว้ - มุ่งไปสู่ความเปลี่ยนแปลงแบบอย่างของสถาบันสังคมที่เป็นอยู่ - ดำเนินการตามกติกาเพื่อให้ได้ผลที่ดีกว่าเดิม - กลุ่มความคิดเห็นและความเชื่อประชากร - ทิวการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สังคมที่มีความเป็นสถาบัน - สังคมเมืองหรืออุตสาหกรรม - สังคมข้าราชการ - สังคมเจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ขบวนการรูปแบบต่าง ๆ <li style="padding-left: 20px;">: ค้านปฏิกริยา <li style="padding-left: 20px;">: ค้านอนุรักษ์ <li style="padding-left: 20px;">: ค้านแก้ไขปรับปรุงใหม่ <li style="padding-left: 20px;">: ค้านการปฏิวัติ <li style="padding-left: 20px;">: ค้านแสดงออก <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

ตารางแสดงประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ (ต่อ)

ประเภทพฤติกรรมรวมหมู่	ลักษณะที่แสดงออกและการดำเนินบทบาท	สังคมที่มีปรากฏ	รูปแบบที่แสดงออกโดยทั่วไป
<p>รูปแบบที่แสดงออกโดย อิงอาศัยพฤติกรรมรวมหมู่ บางรูปแบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมฝูงชนลงมือ กระทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ก้าวร้าวมุ่งการทำลาย มักพบในสังคมที่ รวมชนหลายเผ่า - มีความรุนแรงในหมู่ประชาชนธรรมดา มาก ซึ่งมักพบในขณะที่เกิดภาวะผิดปกติ - ขาดความเชื่อถือในตลาดการเงิน มีการ ย้ายถอนเงินออกจากธนาคาร - มีความตื่นตระหนกเมื่ออยู่ในอันตราย - ชอบสนุกสนาน อาจยอมคลាយข้อห้าม ได้บ้าง - มีความเคลื่อนไหวโดยมุ่งผลบางอย่าง ร่วมกัน มักมีความรุนแรง - คนจำนวนหนึ่งมารวมกันตามเวลาและ สถานที่ที่กำหนดไว้ในสภาพของการอยู่ ภายใต้กฎเกณฑ์ทางสังคมบางอย่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - สังคมเมืองหลวง - สังคมอุตสาหกรรม - สังคมชนต่างวัฒนธรรม ต่าง เวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝูงชนก่อการจลาจล (riot) - ฝูงชนวุ่นวาย (mob) - การประหารชีวิต (lynchings) - ความแตกตื่น (panic) - ฝูงชนออกรัง (orgy) - ผู้รับสาร (audience)

บทสรุป

ในการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่ เพราะผู้ศึกษาสามารถรู้และเข้าใจพฤติกรรมรวมหมู่ แต่ละประเภทในรูปแบบต่าง ๆ อันเกิดจากวัตถุประสงค์ของแต่ละสังคมในการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ จัดได้ดังนี้

1. ฝูงชน คือคนจำนวนหนึ่งที่มาชุมนุมกัน มีความใกล้ชิดกันกายภาพ แต่ละคนต่างมีอารมณ์ ร่วมและวัตถุประสงค์ตรงกัน มีความผูกพันอยู่กับการกระทำร่วมกันกับคนอื่น ๆ มีการแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ โดยที่แต่ละคนไม่ได้วางแผนหรือกำหนดไว้ล่วงหน้า แต่ทุกคนก็สามารถแสดงออกทางพฤติกรรมได้ตรงกัน ฝูงชนจึงเป็นการรวมกลุ่มของคนประเภทหนึ่ง

2. มวลชน เป็นพฤติกรรมรวมหมู่อีกประเภทหนึ่งที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์กันอย่างหลวม ๆ ของสมาชิก โดยแต่ละคนต่างคนต่างอยู่ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการสื่อสารมวลชนเป็นแกนสำคัญในการติดต่อ และมวลชนนี้ ความเป็นไปต่าง ๆ มักจะเป็นทางการหรือสถาบันมาก ในด้านสังคมมวลชนมักเป็นสังคมที่สมาชิกมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ หรือเป็นสังคมอุดมโภคา การดำเนินชีวิต จึงเป็นลักษณะตัวใครตัวมัน หรือต่างคนต่างอยู่โดยไม่พึ่งพาอาศัยกัน ส่วนในด้านพฤติกรรมมวลชนมักเป็นพฤติกรรมที่เลียนแบบผู้อื่น

3. มหาชน เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง จัดเป็นรูปแบบพฤติกรรมรวมหมู่ที่สมาชิกต่างคนต่างอยู่ ความเป็นอิสระมาก มหาชนนี้จะยากที่ใครก็ได้ นอกจากวงศาคนชาติ เพราะจะมุ่งที่คนทั่ว ๆ ไป โดยไม่ได้เจาะจงที่ตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีปัญหาหรือประเด็นปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งที่แต่ละคนสนใจ เป็นตัวสร้างวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเป็นตัวจัดประเภทของความสนใจของแต่ละคนที่สนใจปัญหานั้น ดังนั้น ในเรื่องมหาชนนี้ปัญหาหรือประเด็นปัญหาจึงเป็นตัวแปรของมหาชน โดยที่แต่ละคนสามารถเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้ ตามประเด็นปัญหานั้น ๆ

4. ขบวนการทางสังคม เป็นพฤติกรรมรวมหมู่อีกประเภทหนึ่งที่มีความเป็นทางการมากที่สุด พฤติกรรมรวมหมู่ประเภทนี้จะยากที่การสนับสนุนหรือยับยั้งกิจกรรมหรือการกระทำบางอย่าง เพื่อให้วิถีชีวิตของสมาชิกพ้นจากการกระทำที่จำเจหรือตื้นเขิน มันคงขึ้น เป็นการสร้างวิถีทางของชีวิตให้เป็นไปเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งงามตามที่ตั้งใจไว้

5. พฤติกรรมรวมหมู่ประเภทอื่น ๆ พฤติกรรมรวมหมู่ประเภทต่าง ๆ อันนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดเป็นหมวดหมู่ไว้โดยตรง เช่น การประท้วง การก่อการจลาจล ความแตกตื่น เป็นต้น ต่างล้วนเป็นประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่ทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่แล้วมักจัดเข้าในประเภทฝูงชนลงมือกระทำ เพราะเป็นพฤติกรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกที่มีความรุนแรง และปราศจากการควบคุมหรือควบคุมได้ยาก

พฤติกรรมรวมหมู่นั้น อาจเกิดขึ้นและสลายไปเมื่อใดก็ได้และเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว เป็นภาวะที่ควบคุมให้อยู่ในกรอบหรือแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่งยาก การศึกษาพฤติกรรมรวมหมู่จึงจำเป็นสำหรับทุกคนที่อยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรม

คำศัพท์ที่ควรรู้

การวัด, มิติ - Dimension

ข้อกำหนดที่บ่งชี้ถึงถึงระยะ ขนาดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในรูปแบบของปริมาณ อันประกอบด้วย ความยาว ความกว้าง ความลึกของปริมาณชนิดใดชนิดหนึ่ง

เกิดความรู้สึกทันทีทันใด - a sense of urgency

เป็นสภาพความรู้สึกซึ่งต้องตัดสินใจกระทำบางอย่างลงไปในขณะที่นั้น โดยไม่มีการรีรอหรือประวิงเวลาแต่อย่างใด

ขนาด - Size

เกณฑ์ที่กำหนดไว้

ลักษณะของรูปที่กำหนดสิ่งใด

(พ.ร., น.124)

ความถี่ - Frequency

บ่อยครั้งหรือช่องว่างถี่ ๆ กัน ให้รู้ช่วงหนึ่งมีความถี่หรืออัตราถี่ที่ปรากฏ ในขณะที่นั้นมากน้อยเพียงใด

ความตั้งใจ - Polarization

เป็นศูนย์รวมความตั้งใจของประชาชนที่ถูกเร้าหรือจูงใจจากสภาพแวดล้อม อันเป็นเหตุทำให้มารวมตัวกันและแสดงออกทางพฤติกรรมขึ้น

ความเป็นปึกแผ่น, ความเป็นเอกภาพ - Solidarity

ความประสานปึกแผ่นภายในของกลุ่ม เป็นบุรณภาพของกลุ่ม ซึ่งเกิดจากส่วนประกอบที่เชื่อมรวมเข้าด้วยกัน (พ.ศ.ร., น.377)

ความรู้สึกทันทีทันใด - sense of urgency

เป็นลักษณะของความเร่งด่วน ฉับพลัน

เป็นความรู้สึกที่ต้องทำบางสิ่งบางอย่างลงไปทันทีทันใดนั้น โดยไม่มีการรีรอหรือประวิงเวลาและไม่จำเป็นต้องรอดูหมยามหรือโอกาส

ภาวะคลุมเครือ - ambiguous

เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่กระจ่างชัด อันยากต่อการดำเนินการของบรรดา
ผู้เข้าร่วมพฤติกรรมรวมหมู่ ซึ่งไม่อาจตัดสินใจได้ว่า จะดำเนินการ ไปอย่างไร

ภาวะชี้แนะเจาะจงตัวบุคคล - Individual suggestibility

เป็นวิธีการแนะนำหรือชวนให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ภาวะถูกบังคับ - Constrain

ภาวะที่ต้องกระทำหรือต้องปฏิบัติตาม

มวลชนชุมนุมทางการเมือง - the mass Political gathering

เป็นพฤติกรรมของคนจำนวนหนึ่งที่ต่างออกมารวมกลุ่มกันโดยมีวัตถุประสงค์ทาง
การเมือง

มีการยอมรับ - Permissiveness

เป็นการกระทำที่ปล่อยให้ไปไปตามความพอใจและมีการยอมรับการกระทำนั้น

มีความรู้สึกฉับพลัน - a sense of urgency

มีความรู้สึกเร่งรีบ

เป็นปรากฏการณ์ทางจิตประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดจากมีปัจจัยบางประการอันทำให้เกิด
ภาวะความเร่งรีบขึ้น (บ.ว.)

ระดับเสถียรภาพ - Degree

เป็นเกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลด้วยกันว่ามีมากน้อยเพียงใด
หรืออยู่เกณฑ์ใด

สภาวะการขาดความแน่นอน - Uncertainty

เป็นภาวะที่มีความคลุมเครือ ไม่กระจ่างชัดหรือปราศจากโครงสร้าง

การประเมินผล

1. จงอธิบายคำต่อไปนี้มาพอได้ความ
  - 1.1 มิติ (Dimension)
  - 1.2 เงื่อนไข (Condition)
  - 1.3 ขนาด (Size)
  - 1.4 ความถี่ (Frequency)
  - 1.5 ระดับเสถียรภาพ (Degree)
  - 1.6 ผู้ชนใฝ่ให้ไ้ไ้มา (Acquisitive crowd)
  - 1.7 ปรากฏการณ์มวลชน (Mass Phenomena)
  - 1.8 ความไม่คงที่ (Uncertainty)
  - 1.9 ภาวะถูกบังคับ (Constrain)
  - 1.10 มีการยอมรับ (Permissiveness)
2. ในการจัดพฤติกรรมรวมหมู่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น อาศัยอะไรเป็นเกณฑ์ จงชี้แจงตามหลักวิชา
3. คำว่า "มิติของพฤติกรรมรวมหมู่" คืออะไร มีขอบเขตครอบคลุมถึงอะไรบ้าง ที่จะใช้เป็นเกณฑ์จัดประเภทพฤติกรรมรวมหมู่ อธิบาย
4. ทำไม Roger William Brown จึงแบ่งพฤติกรรมฝูงชนออกเพียง 2 ประเภท ซึ่งน้อยกว่าคนอื่น ๆ ขอเหตุผลประกอบคำตอบ
5. จงกล่าวถึงลักษณะของ "ฝูงชนนันทนาการ" และ "ฝูงชนแสวงหาข่าวสาร" มาพอได้ความ และชี้แจงด้วยว่า ฝูงชนดังกล่าวทั้ง 2 นี้ จัดอยู่ในประเภทใดของฝูงชน
6. การจัดรูปแบบของพฤติกรรมรวมหมู่ในค่านิยมธรรม จักไว้ที่รูปแบบ และแต่ละรูปแบบมีอะไรบ้าง จงชี้แจงรายละเอียด
7. คำกล่าวที่ว่า "พฤติกรรมรวมหมู่ก็คือพฤติกรรมฝูงชนนั่นเอง -"Collective behavior as the crowd behavior" นั้น ท่านเข้าใจอย่างไร ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ ขอเหตุผล

8. พฤติกรรมรวมหมู่มีก่เกิดขึ้นในสังคมประเภทใด อธิบายพร้อมหาเหตุผลประกอบคำตอบ
  9. พฤติกรรมรวมหมู่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสังคมเสมอไปหรือจึงทำให้ต้องศึกษากัน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงชี้แจง
  10. ท่านมีวิธีการใดบ้างที่จะป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ จงอธิบายพร้อมทั้งแสดงมติเห็นด้วย หรือคัดค้าน
-